

Макроекономічний Прогноз України

- За прогнозом зростання реального ВВП становитиме 12,8% у 2004 році, але уповільниться до 8,1% у 2005 році.
- Приватне споживання, як очікується, стане основним компонентом економічного зростання у 2004 та 2005 роках.
- Реальне державне споживання у 2004 та 2005 роках залишатиметься на тому самому рівні.
- Прогнозується уповільнення зростання інвестицій до 10,2% у 2004 році, однак у 2005 році його темпи відновляться до 14,5%.
- Хоча зростання експорту залишається одним з ключових факторів зростання економіки у 2004 році, очікується, що у 2005 році зростання імпорту випереджатиме зростання експорту, що призведе до уповільнення зростання ВВП.
- Інфляція споживчих цін, як очікується, досягне 12,2% до кінця 2004 року та знизиться до 9,1% на кінець 2005 року.

**№2 (6)
листопад
2004**

Період прогнозування:

4 кв. 2004 до 4 кв. 2005 років

Прогнозовані зміни:

ВВП і його складові, інфляція

Населення: 48 млн.

Промисловість/ВВП: 28,8%

Сільське господарство/ВВП: 10,9%

Інвестиції/ВВП: 19,1%

Експорт в: Росію 17%, ЄС-25 33%

Імпорт з: Росії 35%, ЄС-25 32%

ВВП: Зростання ВВП у 2004 році становитиме 12,8%

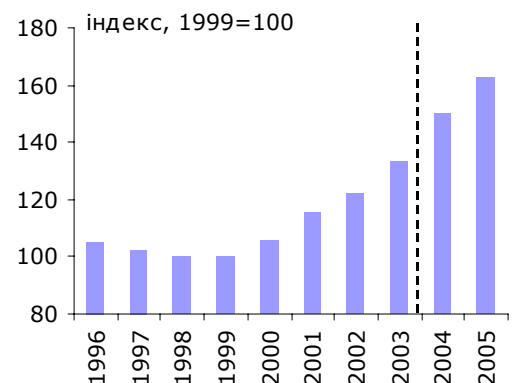
Прогноз зростання реального ВВП у 2004 році було підвищено до 12,8% з 8,9%. Основною рушійною силою зростання стало споживання домогосподарств, реальне зростання якого прогнозується на рівні 15,6% завдяки зниженню ставки податку на доходи фізичних осіб та підвищенню соціальних трансфертів населенню напередодні виборів. Зовнішній попит став другим за значущістю фактором високого зростання ВВП. Експорт товарів та послуг, як очікується, зростає на 14,5%, а імпорт на 10,4% у реальному вимірі. Порівняно з 2003 роком ми прогнозуємо зменшення внеску інвестицій у загальне зростання.

У 2005 році ми прогнозуємо зростання реального ВВП на 8,1% на тлі надзвичайно високих показників зростання у 2004 році. Зростання приватного споживання уповільниться до 12,2% у реальному вимірі. У той же час очікується прискорення інвестицій завдяки тривалому високому інвестиційному попиту та очікуваній стабілізації політичної ситуації після виборів. Завдяки високому інвестиційному попиту реальний імпорт зростатиме швидше, ніж експорт.

Приватне споживання: Споживання домогосподарств є основним компонентом зростання

Як і прогнозувалося, зменшення ставки податку на доходи фізичних осіб з прогресивних 10-40% до фіксованих 13% підвищило наявні доходи населення, стимулюючи споживання. Іншим фактором підвищення платоспроможного попиту населення було збільшення пенсійних доплат, соціальних платежів та зарплат в економіці. В результаті ми прогнозуємо зростання реального споживання домогосподарств на 15,6% у 2004 році.

Однак у 2005 році зростання реального споживання домогосподарств уповільниться до 12,2%. Головною причиною цього буде зростання споживчих цін протягом першої половини 2005 року, яке лише частково компенсується підвищенням номінальних доходів населення, яке прогнозується у 2005 році.

Валовий внутрішній продукт

Джерела: Держкомстат, власні розрахунки

Автори:
Вероніка Мовчан
Олена Білан
Рікардо Джуччі

Припущення прогнозу

- Результати виборів Президента будуть прийняті і не викличуть серйозних заворушень у суспільстві.
- Світовий попит на метал залишатиметься високим.
- Монетарна політика залишиться збалансованою.
- Ставка ПДВ залишиться на рівні 20%.
- Вступ до СОТ не відбудеться до кінця 2005 року, а тому не матиме впливу на зовнішню торгівлю у 2005 році.

Інститут Економічних Досліджень
та Політичних Консультаций
вул. Рейтарська 8/5-А, 01034 Київ
Тел. (+38044) 228-6342
Факс (+38044) 228-6336
E-mail: institute@ier.kiev.ua
http://www.ier.kiev.ua

Державне споживання: Реальне державне споживання не зростатиме наступного року

Як і очікувалося, реальне кінцеве державне споживання скоротилося на 2,7% дпр протягом першої половини року, а в цілому за рік реальне споживання держави буде на рівні минулого року. Зменшення ставок оподаткування прибутку підприємств та доходу фізичних осіб, яке набуло чинності у 2004 році, частково пояснює низький рівень доходів бюджету, і, відповідно, державного споживання. Однак ключовим фактором, що негативно вплинув на державне споживання, стало збільшення державних трансфертів населенню напередодні виборів, зокрема збільшення соціальних виплат пенсіонерам, що призвело до подвоєння мінімальних пенсійних виплат.

Наступного року рівень державного споживання буде визначатись здатністю нового уряду виконати передвиборчі обіцянки. Очікується, що ставка ПДВ не зміниться у 2005 році, тому вищі доходи, передбачені у першому проекті бюджету на 2005 рік, ймовірно, будуть виконані. Однак навряд чи цих доходів буде достатньо для здійснення всіх обіцяних витрат. Соціальні виплати, встановлені напередодні виборів, як очікується, створять значний додатковий тягар на бюджет, що вимагатиме здійснення трансфертів населенню за рахунок інших видатків. Відповідно реальне державне споживання не зростатиме у 2005 році.

Інвестиції: Прискорення у 2005 році

Тоді як у першому кварталі нагромадження валового основного капіталу становило 23,3% дпр, у другому кварталі зростання уповільнилося до дуже помірних 4,3% дпр. Значне зниження інвестиційної активності можна пояснити впливом виборів на підприємців, що, зазвичай, спричинює певний перерозподіл коштів від продуктивних інвестицій на користь інших видів діяльності, як-то виплата або повернення заборгованостей за зарплатою та/або соціальними виплатами. Також нещодавно було реалізовано декілька великих інвестиційних проектів, що призвело до уповільнення ділової активності в другій половині року. В результаті прогноз зростання валового накопичення основного капіталу становить 10,2% у 2004 році.

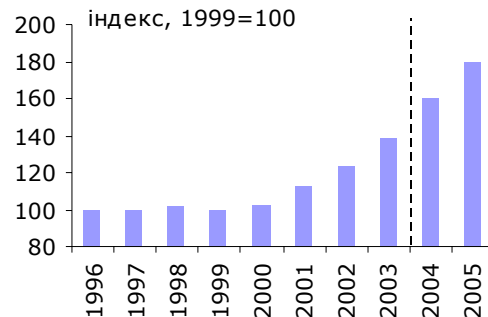
Наступного року прогнозується 14,5% зростання інвестицій. Серед головних причин пошавлення інвестиційної активності слід назвати тривалий попит на інвестиції, стабілізацію політичної ситуації та подальший розвиток фінансових ринків, які необхідні для довгострокових запозичень.

Зовнішній сектор: Експорт у 2004 році набагато вищий за прогнозований, що сприяє зростанню ВВП

Фактичне зростання експорту товарів та послуг у 2004 році набагато перевищує попередні прогнози. Дуже високий світовий попит на чорні метали та хімічну продукцію, а також підвищення експорту машин та транспортного обладнання має сприяти збільшенню експорту на 14,5% у реальному вимірі та майже 42% у доларовому. Зростання імпорту товарів та послуг є повільнішим за зростання експорту, незважаючи на збільшення імпорту мінеральних продуктів та продукції машинобудування. Очікується, що імпорт зросте на 10,4% у реальному та на 33% у номінальному доларовому вимірі. Значна різниця між темпами зростання експорту та імпорту дозволить забезпечити позитивне сальдо торгівлі на рівні 4,5 млрд. дол. США. В той же час, баланс поточного рахунку платіжного балансу досягне 6,4 млрд. дол. США (10,3% ВВП) завдяки чистому експорту та високому притоку поточних трансфертів в країну.

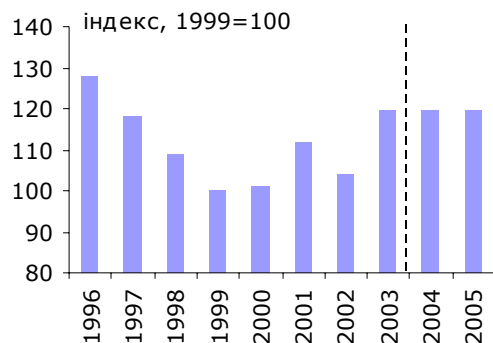
Очікується, що експорт зростатиме повільніше наступного року, що частково можна пояснити реальним ефективним зміцнення гривні. Очікуване зростання реального експорту становить 5,4% у реальному вимірі, тоді як імпорт зросте на 8,1%. Припускається, що Україна не стане членом СОТ у 2005 році, тому ніяких значних змін у торговельно-режимі не відбудеться.

Споживання домогосподарств

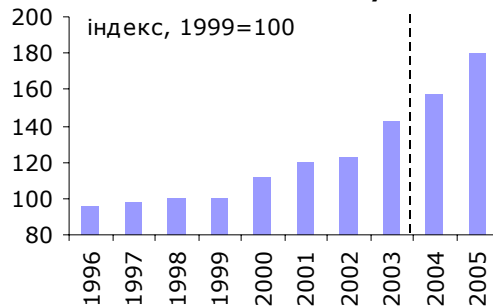
Джерела: Держкомстат, власні розрахунки

Державне споживання

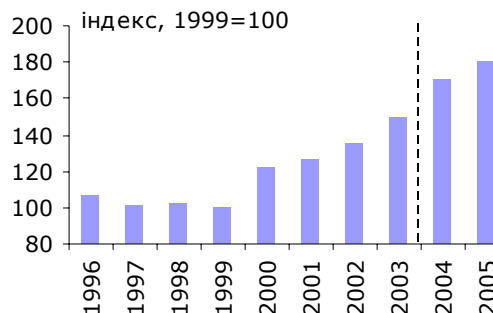
Джерела: Держкомстат, власні розрахунки

Валове нагромадження основного капіталу

Джерела: Держкомстат, власні розрахунки

Експорт товарів та послуг

Джерела: Держкомстат, власні розрахунки

Галузевий розріз: Сільське господарство відновило зростання у другій половині 2004 року

Як і очікувалося, високий врожай зерна підвищив додану вартість у сільському господарстві, різке падіння якої спостерігалось у другій половині 2003 та першій половині 2004 років. Очікується, що зростання доданої вартості у сільському господарстві становитиме 14,0% у 2004 році завдяки ефекту статистичної бази, та більш помірні 4,8% у 2005 році.

Як і до цього часу, *обробна промисловість* залишається найбільш важливою рушійною силою зростання реального ВВП. Очікується, що у 2004 році зростання доданої вартості у секторі становитиме 15,2% завдяки стабільному розвитку машинобудування, металургії та харчової промисловості. Зростання машинобудування є особливо високим завдяки як зовнішньому, так і внутрішньому попиту. Наступного року очікується продовження промислового зростання. Додана вартість у обробній промисловості збільшиться на 12,5%.

Додана вартість у *будівництві* продовжує зростати високими темпами, віддзеркалюючи достатньо високу інвестиційну активність в країні. Очікується, що у 2004 році зростання становитиме 25,0%, а у 2005 році 20,5%.

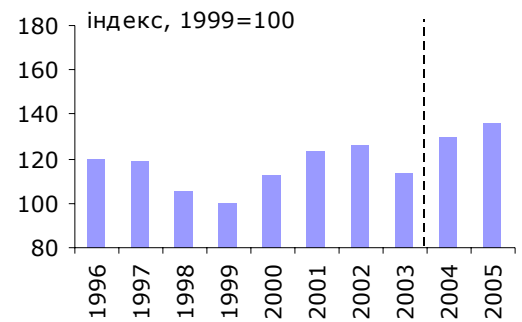
Серед галузей послуг найвищі темпи зростання спостерігаються у *оптовій та роздрібній торгівлі*, додана вартість якої збільшилась на 29,8% у першій половині року. Прогнозується, що річне зростання доданої вартості цього сектору складатиме 23,8% завдяки високому попиту та збільшенню ролі торгових посередників. У 2005 році прогнозується більш помірно 15,9% зростання. Додана вартість у *транспорті*, як очікується, зростає на 9,0% у 2004 році, уповільнившись порівняно з 12,4% у 2003 році. У 2005 році зростання прогноуються на рівні 9,2%.

Інфляція: Інфляція споживчих цін досягне 12,2% до кінця 2004 року

Протягом перших трьох кварталів 2004 року темпи зростання споживчих цін були вищими порівняно з очікуваними та досягли 10,7% дпр. Ця динаміка значною мірою пов'язана з факторами пропозиції, особливо зі зростанням цін на бензин влітку цього року. Хоча запровадження адміністративного регулювання на ринку бензину та інших ринках допомогло дещо сповільнити зростання інфляції, незбалансована фіскальна політика призвела до додаткового інфляційного тиску у вересні. Зокрема, різке підвищення пенсійних виплат, стипендій та інших соціальних виплат спричинило зростання попиту на споживчі товари і підштовхнуло зростання споживчих цін.

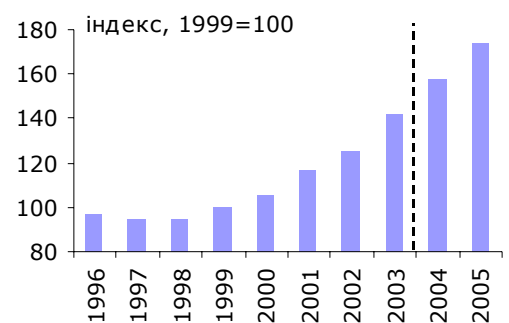
Очікується, що ці ж фактори визначатимуть динаміку споживчих цін до кінця 2004 та у першій половині 2005 років. Адміністративне регулювання, ймовірно, значно послабиться одразу після президентських виборів, що призведе до різкого стрибка адміністративно регульованих цін. Очікується зростання внутрішніх цін на бензин, що, в свою чергу, підвищить транспортні видатки і, відповідно, загальний рівень цін. Більше того, нове законодавство з житлово-комунальних послуг, що набуде чинності у 2005 році, може спричинити підвищення тарифів на ці послуги, бо місцеві адміністрації, що відповідають за встановлення тарифів, муситимуть компенсувати постачальникам послуг різницю між низькими тарифами та високими видатками. Додатковий попит на товари та послуги, спричинений високими соціальними виплатами, сприятиме зростанню інфляції. Також зростання цін життєвими інфляційні очікування. Однак очікується, що монетарна політика залишиться досить збалансованою для того, щоб уникати створення додаткового інфляційного тиску, і що найбільш масштабні фіскальні невідповідності будуть усунені в другій половині 2005 року. В результаті цього прогнозується інфляція на рівні 12,2% на кінець 2004 року, та її повернення до більш помірних темпів на рівні 9,1% на кінець 2005 року.

Сільське господарство

Джерела: Держкомстат, власні розрахунки

Промисловість

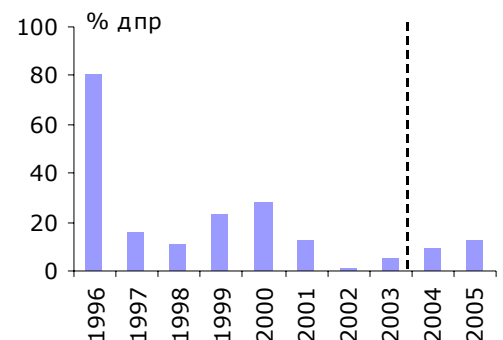
Джерела: Держкомстат, власні розрахунки

Будівництво

Джерела: Держкомстат, власні розрахунки

Індекс споживчих цін

Джерела: Держкомстат, власні розрахунки

Таблиця 1. Зростання реального ВВП за витратами: Прогноз (% рік до року)

	2001	2002 P	2003	2004 E	2005 F
Приватне споживання	9,6	9,5	12,4	15,6	12,2
Державне споживання	10,4	-6,7	14,8	0,0	0,0
Валове нагромадження основного капіталу	6,2	3,4	15,8	10,2	14,5
Експорт товарів та послуг	3,5	9,1	10,3	14,5	5,4
Імпорт товарів та послуг	6,0	3,7	16,4	10,4	8,1
Валовий внутрішній продукт	9,2	5,2	9,4	12,8	8,1
Валовий внутрішній продукт (млрд. грн.)	204,2	225,8	264,2	333,7	402,7

Примітка: E – оцінка, F – прогноз

Таблиця 2. Зростання реального ВВП у галузевому розрізі: Прогноз (% рік до року)

	2001	2002	2003	2004 E	2005 F
Сільське господарство	10,2	2,0	-9,9	14,0	4,8
Добувна промисловість	10,8	2,4	5,5	5,5	5,8
Обробна промисловість	14,0	9,5	18,1	15,2	12,5
Виробництво/розподіл електроенергії, газу, води	3,8	1,7	4,7	-0,5	2,8
Будівництво	7,8	-2,6	23,1	25,0	20,5
Оптова та роздрібна торгівля, ремонт	43,0	19,6	19,6	23,8	15,9
Транспорт	5,1	12,4	12,4	9,0	9,2
Освіта	5,1	1,9	1,9	6,1	2,8
Охорона здоров'я	8,4	2,8	2,8	4,8	2,5
Валовий внутрішній продукт	9,2	5,2	9,4	12,8	8,1

Примітка: E – оцінка, F – прогноз

Технічна примітка

Цей прогноз розраховано за допомогою ітераційно-аналітичної методики, яка базується на використанні системи національних рахунків, а саме на різних методах визначення ВВП.

Існує три методи розрахунку ВВП: розрахунок ВВП за галузями, за доходами та за витратами (кінцевим використанням доходів). У цьому прогнозі використовуються два методи: за галузями та за витратами.

Розрахунки здійснюються на кварталній основі, а річні дані отримані шляхом агрегування кварталної динаміки.

Процес прогнозування включає такі кроки:

- Для кожного методу обирається рівень дезагрегації компонентів. Загальний прогноз ВВП базується на прогнозі динаміки його компонентів.
- Динаміка кожного компонента прогнозується на основі історичних даних, а також набору припущень прогнозу, причому там, де це можливо, використовуються відповідні індикатори випередження. Кожен з показників розраховується в реальному вимірі.
- Зростання реального ВВП (для кожного методу окремо) визначається як сума внесків його компонентів. Під внеском розуміємо реальне зростання кожного компонента, зважене на частку цього компонента у структурі ВВП у відповідному періоді попереднього року (деталі наведені у Вставці 1).
- Реальні значення ВВП, отримані за двома різними методами, порівнюються та, у випадку розбіжностей, здійснюється наступна ітерація прогнозування компонентів.

Прогноз розраховується на основі припущення про незмінність певних пропорцій протягом тривалого періоду часу. Ці пропорції визначають залежність між компонентами ВВП за витратами і за галузями. Як додаткові інструменти прогнозування компонентів ВВП, використовуються економетричні рівняння та таблиці витрат-випуску. Ітерації продовжуються доти, доки обидва методи розрахунку ВВП не дадуть однакових результатів.

Вставка 1. Розрахунки

Для визначення частки кожного компоненту ВВП у його загальному реальному зростанні використано наступну формулу зростання ВВП (\hat{Y}):

$$\hat{Y} = \left(\frac{Y_t^* - Y_{t-1}}{Y_{t-1}} \right) = \left(\sum_{i=1}^I \frac{X_{it}^* - X_{it-1}}{X_{it-1}} \cdot \frac{X_{it-1}}{Y_{t-1}} \right)$$

для кожного періоду t ,

де Y - це ВВП, X - компонент ВВП, I - число компонентів, а знак * означає поправки відповідних даних на інфляцію.

Відповідно, частку Θ^{X_i} компоненту X_i у реальному зростанні розраховано за формулою:

$$\Theta^{X_i}_t = \left(\frac{X_{it}^* - X_{it-1}}{X_{it-1}} \right) \cdot \frac{X_{it-1}}{Y_{t-1}} \cdot 100$$

для кожного періоду t .

У формулі співвідношення показників реального зростання компоненту X_i до ВВП зважується на основі частки цього компоненту у ВВП за попередній період.

Скорочення:

дпр до попереднього року